

MAGYAR ÚT.

Írta: FÖLDES PAPP KÁROLY író.

Mi útkereső nép vagyunk. A nomád ősmagyarok vére él bennünk. Mielőtt mai hazánkba szakadtunk volna, a szó szoros értelmében állandóan utat kerestünk. Ha fogytán volt a legelő, ha valahol jószágaink nem tudtak már eleget harapni a természet mind gyérebben kínálkozó vegetációjában; ha asszonyaink megunták a tájat vagy bölcs öregapáink ember-zivatar közeledtét érezték Kelet felől: fogtuk magunkat s kellő körültekintés s józan magyar megfontolás után új utat kerestünk. így telt az életünk, míg végre a szép Kárpátmedencében virtuosus harcok és véres győzelmek után megállapodtunk. De nyugtalan vérünk új és járatlan utak, ismeretlen szépségek felé hajszolt továbbra is bennünket. Nyugat termelte az eszméket hosszú századokon át s mi kergetősdit, útkeresősdit játszadoztunk az eszmékkal, íme, ez röviden és képletesen a magyar szellemtörténet. Meg még egy: állandó véres küzdelem a máért, a létminimumért, a vegetatív életért.

Van azonban az eszme-kergetősdiben, az állandó Nyugathoz simulni akarásban néhány olyan útszakasz, mely sajátosan magyar úttá lett; helyesebben: ahol a magyarság megtalálta önmagát. (Sajnos, e jellegében nem teljesedhetett ki!) A mi számunkra, akik a jövő útját, a magyar

utat kutatjuk szenvedélyesen és örökbekapott bajokkal és fájdalmakkal terheltén és áldottan, a múltban megtett ily magyar út végzetesen és dicsőségesen meghatározó erejű és elkötelező. A magyar útnak ez a múltban kirajzolódott iránya ránk nézve elsősorban is a protestáns jelleg. Félre ne értsen senki! Itt nem felekezeti kérdéstről van szó. Hol vagyunk mi attól! Mégcsak nem is elsőrangúan vallásos természetű ez a protestáns jelleg a mi útkeresésünkben. Sokkal inkább az a történelmi adottság, hogy az egész magyar múltból a protestantizmus, közelebbről az erdélyi protestantizmus az, ami legjobban kivirágoztatta, iskolává, könyvvé, kultúrává és lélekké formálta a magyarságot, s amely kitermelte a legmagyarabb koncepciójú külpolitikai orientációt a történelmi protestáns Erdély népekkel és nemzetekkel való érintkezésben.

A magyar útnak a múltban kirajzolódott irányától a másik ilyen örökség és elkötelező determináns — ami az előbbivel, a protestáns jelleggel a legszorosabb összefüggésben és oki viszonyban van —: a magyar nemzeti öncélúságnak erdélyi protestáns, továbbá kurucos és minden idegen befolyás — mint a Habsburg-érdek vagy pápa — iránti rebellis hangulata és eszméje. Nem a kuruc kor nemzeti romantikája vagy némely szűklátókörű protestáns fanatikus, meddő és ízléstelen pápa elleni acsarkodása ez. Hanem a minden szabadságharcunkat legmélyebben motiváló drága magyar sóvárgás és reménység a függetlenség és nemzeti öncélúság után; hogy élénk egyszer már szabad, nemes magyarokhoz méltón szabad, nemes életet, őseink véráztatta örökében, vérszerint is magyar uraság alatt. Ebben a sóvárgásban és vágyban, tehát e meglehetősen szellemi kritériumban határozódik meg a mi fajiságunk, ami tehát sokkal inkább szellemi, mint antro-

pológiai, materiális képlet, hiszen egyik vagyunk e sóvárgásban Petőfivel, aki vér szerint szláv, íme, ez a mi fajiságunk nem a német materiális fajimádat másolata. A mi fajiságunk sokkal szellemibb jellegű: a múltban gyökerezik s a nemzet szabadságharcos, búsongó, szomorú emlékezetéből és öntudatából táplálkozik; abból az évszázadosán megcsúfolt magyar függetlenségi sóvárgásból. A jövőndő magyar utat keressük és elődeink a protestáns és magyar nemzeti öncélúság felé törekvő Bocskaiak, Bethlenek, Rákócziak.

A magyar múlt mellett útkeresésünket az a belátás is lényegében határozza meg, melyről röviden így adhatunk számot:

Az emberi lélek — alkata szerint — nem bír meglenni huzamosabb ideig perspektíva nélkül, úgy t. i., hogy azokat az eszméket, amelyekért küzd, oly homogén egészben és egységben ne lássa, amely átöleli az egész mindenséget. Azaz — s ez korunkban divatos belátás — az emberi lélek világnézetre vágyik. Az örök metafizikus ember mozdulata ez, aki nem bírja el a szakadékokat, az agnosztikus pontjait a létnek és eszményeket termelő hitével átlendül a szakadékok felett és valamiképpen megépíti magának a legtávolabbi összefüggéseket. Ez a metafizikai vágy évezredek óta ismert dolog a filozófusok számára. A mi korunkban azonban valami oly alacsonyrendű kiélése mutatkozik az ember ezen örök metafizikai vágyának, amelyet így fogalmazhatunk meg: politikai világnézet. Mily teória és mily mozdulat húzódik meg pl. a hitlerizmus «vér-mitosz»-a mögött? Nem más, mint egy materiális adottságnak, a német vérnek világnézeti alappá való megtétele. A vér, eme durván materialisztikum és embertelenül politikum világnézeti rangra emelése ez, mert benne keresi a hitlerizmus az élet értelmét, célját, az etikumot

csakúgy, mint a religiózumot, tehát a mindenségben és az örökkévalóságban való tájékozódást, íme, tipikus példája a politikai világnézetnek.

Mi a magyar utat mélyebben keressük. A humánium, közelebből a magyar szellemiség mélyére ásunk, egészen addig, ahol az a Názáreti Jézus evangéliumával érintkezik. Azért ne mondja nálunk senki, hogy paposkodunk vagy hogy papok számára üzünk kultuszt. Mi a magyar szellem és a teljes humánium legmélyére hatolni akarás kultuszát üzzük, felekezeti különbség nélkül, mert az a szent meggyőződésünk, hogy a politikai világnézetek humánium- és szellemellenességükön fognak — minden látszólagos efemer-bravur mellett és előbb-utóbb tönkre menni. Mi a világnézetnélküli érdekpolitikák és a politikai világnézetek korában is hisszük és valljuk a világnézeti politika lehetőségét, sőt szükségességét. S a világnézet alapja s az emberi együttélés mértéke számunkra felekezeti különbség nélkül az evangélium.

A múltban megtett magyar útszakaszok mellett tehát az evangélium az a második determináns, mely a jövőendő magyar utat velünk virtuálisan láttatja és annak egyengetését s a rajta való haladást számunkra elkötelező módon kiméri. S ezekből a meghatározásokból nem engedünk egy szikrányit sem. Híveinktől is azt igényeljük, sőt követeljük, hogy vagy százszázalékosan járják így velünk a magyar utat, megalkuvás nélkül és kérlelhetetlen radikalizmussal, vagy hagyjanak magunkra és kíméljenek meg bennünket apró-cseprő konjunkturális kompromisszumaiktól,

Ha ilyen beállítottsággal fordulunk azután a jelen égető sebei felé, természetes és nyüvánvaló, hogy nem akarhatunk mást, mint — igen röviden és általánosan, de érthetően kifejezve — a

feudális magyarság utálatosságai helyén egy merőben új társadalmi berendezkedésű agrárdemokráciát, a legradikálisabb földreformmal és telepítéssel, amely pár millió rongyoskodó, éhes magyar féregből ugyanannyi élő, öntudatos tagját teremti meg a nemzetnek!

Íme, ezek azok a nagy történelmi és a jelenből jövőt összetevők, melyekből eredőként a Magyar Út megszületett s a jövőben is táplálkozik. Ránk nézve a magyar út — ha azt ime, így tekintjük — drága és szent szimbólummá nő. A magyar út, mint ilyen, történelmi összetevők eredője, még nincs megegyengetve. Rögös és járatlan, a mi néhányunk lelkében is csak eszmék és látomások élnek erről az útról. Ezt a szent történelmi eredőt, mi néhány fiatal magyar intellektus és magyar lélek, megkíséreltük a mindennapok apró politikai, kulturális és társadalmi eseményei lemerésénél mértéknek használni. Így született meg nagy inspiációkból a Magyar Út, mint havi, majd pedig kéthetes lap. Mi magunk is érezzük azonban, hogy eszméink többek, mint jelenlegi emberi lehetőségeink. A magyar út, mint történelmi eredő, mint örökség és szimbólum, igenis, az egyetemes magyarság politikai és szellemi életének és értékeinek leghivatottabb le-téteményese és hordozója. Ez a «Magyar Út» azonban —ismétlem — mindezideig csak eszmény, amely felé mi is haladunk. De haladunk eléje! Látjuk és akarjuk ezt az utat, mint magyarságunk számára az egyetlen.

Büszkén és örömmel látjuk eszméinkért való küzdelmünk élén az örökifjú magyart, Makkai Sándort.